

БДС *Компас*

Издание на Българския институт за стандартизация

*Брой 2
април – юни 2024*

УСТОЙЧИВОСТ

*Стандартите в помощ на предприятията при отчитането
във връзка с устойчивостта*

ISSN 1314-3611

БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА СТАНДАРТИЗАЦИЯ

Българският институт за стандартизация (БИС) е националният орган за стандартизация в Република България, в който членуват всички заинтересовани от дейността по стандартизация компании, организации и институции. БИС подкрепя българския бизнес и професионалните общности, като предлага различни продукти и услуги, които да насърчат и улеснят прилагането на стандартите.

Две нови колекции от стандарти

Българският институт за стандартизация създаде две нови колекции от стандарти, с чиято помощ всяка библиотека би подобрила своето функциониране и ефективност.

Колекция „Статистика и оценка на качеството в библиотеките“ предлага важни стандарти за събиране на статистически данни и оценяване на ефективността на библиотеките. Колекцията се предлага с 60% отстъпка спрямо закупуването на стандартите поотделно.

Колекция „Библиотечни сгради и фондове“ включва стандарти за управление на библиотечни пространства и фондове, осигурявайки оптимални условия за съхранение и достъпност на библиотечните ресурси за бъдещите поколения. Тя дава 49% отстъпка спрямо закупуването на стандартите поотделно.

Двете колекции могат да бъдат закупени и заедно в пакет с 65% отстъпка спрямо закупуването на стандартите поотделно.

За допълнителна информация и поръчки:

Колекция „Статистика и оценка на качеството в библиотеките“

Колекция „Библиотечни сгради и фондове“

София 1797, жк „Изгрев“ ул. „Лъчезар Станчев“ № 13

тел.: +359 2 8174-504

Инфоцентър: +359 2 8174-523

e-mail: info@bds-bg.org

web: www.bds-bg.org

Редакционен коментар

Съдържание:

4 - Директивата ESG
(environmental, social, governance)

12 - Стандартът за социална отговорност

16 - Стандартите и грижата за околната среда

19 - Стандартите и непрекъснатостта на дейността

22 - Стандартите и здравето

25 - Стандартите срещу подкупването

27 - Ново Ръководство на ISO защитава малкия бизнес срещу кибератаки

Главен редактор

Ефтика Георгиева

Редакционен екип

Ирен Дабижева, Росица Георгиева,
Евгения Жегова

За контакти

тел. 0892 922981, e-mail: compass@bds-bg.org

Предпечат

Нина Николова

Български институт за стандартизация

Устойчивостта е ключов елемент за всеки бизнес. Наложително е заедно с финансовия просперитет да върви осъзнаването, че всяка човешка дейност води до промени в околната среда, общественото добруване и по-доброто бъдеще на планетата.

Този брой е посветен на *Директива (ЕС) 2022/2464* на Европейския парламент и на Съвета по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. Тя се отнася за отчитането на информация за екологични, социални и управленски фактори (*ESG - environmental, social, governance*).

Какво трябва да съдържа фирменият отчет във връзка с устойчивостта, подробно обяснява експертът Митко Мирчев. Всяка фирма може да прилага собствен модел на система за управление, но може да ползва добрата практика на приложимите стандарти на ISO/IEC, CEN/CENELEC за различните ESG области. Експертът ги посочва за съответните области – околна среда, социална среда, управление.

Вече текат сроковете за задължителна подготовка на отчети за информация за устойчивост съгласно изискванията на нормативните актове, подчертава експертът. И дава за пример добрата практика на стандартите. Представяме някои от тях, важни за социално отговорното поведение на всяка фирма.

БДС EN ISO 26000 Указания за социална отговорност е като „буквар“ по социална отговорност за начинаещите, докато по-опитните може да го използват за подобряване на своите съществуващи практики.

БДС EN ISO 14001 Система за управление по отношение на околната среда. Изисквания с указания за прилагане предоставя ценна рамка за опазване на околната среда.

БДС EN ISO 22301 Сигурност и устойчивост. Системи за управление на непрекъснатост на дейността. Изисквания е добър финансов инструмент за намаляване излагането на опасности от юридическо и финансово естество, както и на преките и косвените разходи за прекъсвания на дейността.

БДС EN ISO 45001 Системи за управление на здравето и безопасността при работа. Изисквания с указания за прилагане предоставя рамка за управление на рисковете и възможностите, за да се предотвратят наранявания и заболявания, и да се осигурят безопасни и здравословни работни места.

Законодателството само по себе си не е достатъчно, за да се реши проблемът с подкупването. И тук на помощ като полезен инструмент идва *БДС ISO 37001* Системи за управление за борба с подкупването. Изисквания с указания за прилагане, който отразява добрата международна практика и е приложим за всички организации във всички сектори.

Накрая представяме новото Ръководство на ISO, което защитава малкия бизнес срещу кибератаки.

Директивата ESG (environmental, social, governance)

Визитка

Митко Мирчев – член на
Управителния съвет на БИС:

– одитор/водец одитор по
ISO 9001:2015, сертифициран
от IRCA

– одитор/водец одитор по
ISO 14001:2015, сертифициран
от ERCA

– одитор/водец одитор по
ISO 45001:2018, сертифициран
от ERCA

– одитор/водец одитор по
ISO/IEC 27001:2022, сертифициран
от IRCA.

Директива (ЕС) 2022/2464 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 537/2014, Директива 2004/109/ЕО, Директива 2006/43/ЕО и Директива 2013/34/ЕС, *по отношение на отчитането на предприятията* във връзка с устойчивостта влезе в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз. Тази директива включва отчитането на информация за:

- екологични фактори
- социални фактори
- управленски фактори.

Поради това се нарича **ESG директива** (от първите букви на английски език на думите **environmental, social, governance**). Отчетът във връзка с устойчивостта трябва да съдържа информация, необходима за разбиране на въздействията на фирмата върху въпросите на устойчивостта, както и необходимата информация за разбиране на начина, по който въпросите на устойчивостта засягат развитието, резултатите и състоянието на фирмата.

Тази информацията включва:

- 1. Кратко описание на бизнес модела и стратегията на фирмата, включително:

» гъвкавостта на бизнес модела и на стратегията на фирмата по отношение на рисковете, свързани с въпросите на устойчивостта

» възможностите за фирмата, свързани с въпросите на устойчивостта

» плановете на фирмата, включително действията за изпълнение и свързаните финансови и инвестиционни планове, така че да се гарантира, че неговия бизнес модел и стратегията му са съвместими с прехода към устойчива икономика и с ограничаването на глобалното затопляне в съответствие с Парижкото споразумение към Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, както и целта за постигане на неутралност по отношение на климата най-късно до

2050 г., определена в Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета

» по какъв начин бизнес моделът и стратегията на фирмата са съобразени с интересите на заинтересованите страни и с въздействията на фирмата върху въпросите на устойчивостта

» по какъв начин е приложена стратегията на фирмата във връзка с въпросите на устойчивостта.

- 2. Описание на обвързаните със срокове цели, свързани с въпросите на устойчивостта, определени от фирмата, включително, когато е целесъобразно, абсолютните цели за намаляване на емисиите на парникови газове най-малко за 2030 г. и 2050 г., описание на напредъка, постигнат от фирмата по отношение на постигането на тези цели, и декларация дали целите на фирмата, свързани с екологични фактори, се основават на убедителни научни доказателства.

- 3. Описание на ролята на административните, управителните и надзорните органи във връзка с въпросите на устойчивостта, както и на техните експертни познания и уменията им във връзка с изпълнението на тази роля или на достъпа на тези органи до такива експертни познания и умения.
- 4. Описание на политиките на фирмата във връзка с въпросите на устойчивостта.

- 5. Информация относно съществуването на схеми за стимулиране, свързани с въпросите на устойчивостта, предлагани на членовете на административните, управителните и надзорните органи.

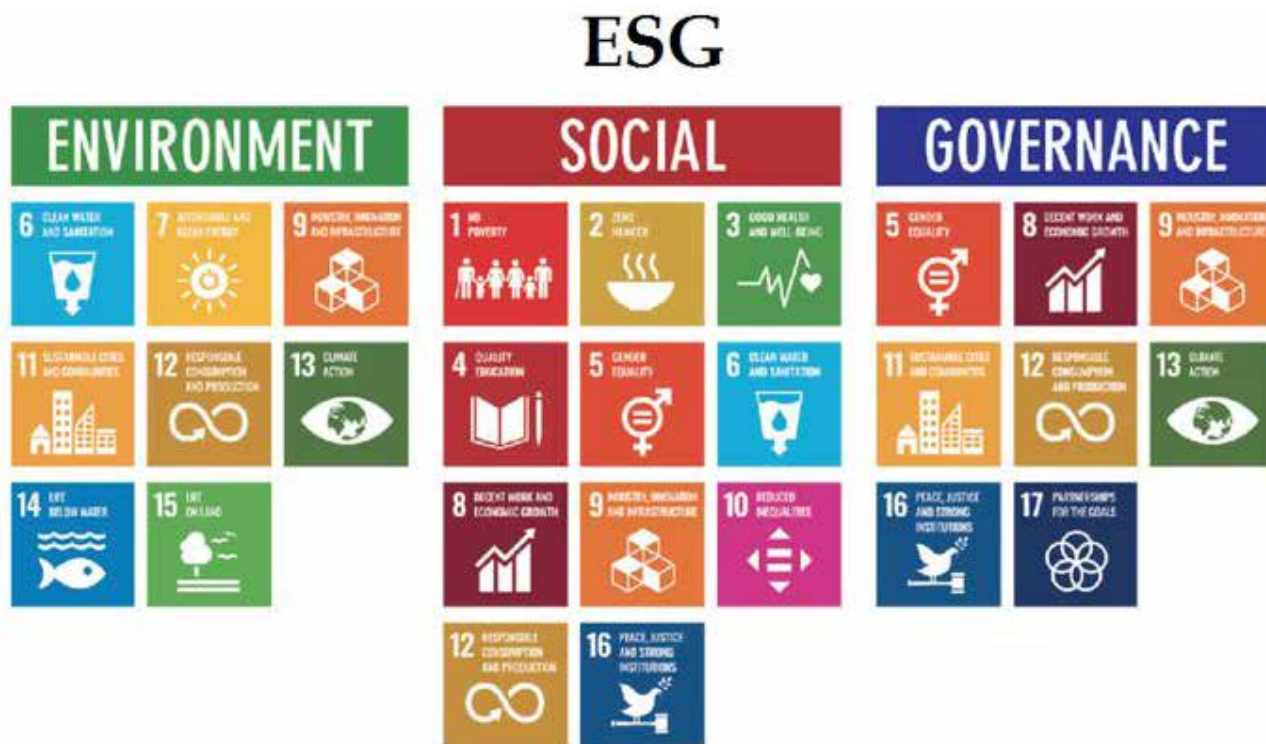
- 6. Описание на:
  - » процеса на извършената от фирмата надлежна проверка във връзка с въпросите на устойчивостта и, когато е приложимо изискванията към фирмите да извършват процес на надлежна проверка
  - » основните действителни или потенциални неблагоприятни въздействия, свързани със собствените дейности на фирмата и с нейната верига за създаване на стойност, включително нейните продукти и услуги, нейните стопански отношения и верига на доставки, действията, предприети за установяване и наблюдение на тези въздействия и други неблагоприятни въздействия, които фирмата е длъжна да определи съгласно други законоустановени изисквания, налагащи на фирмите да извършват процес на надлежна проверка

» предприети от фирмата действия и резултата от тези действия за предотвратяване, смекчаване, коригиране или прекратяване на действителни или потенциални неблагоприятни въздействия.

- 7. Описание на основните рискове за фирмата, свързани с въпросите на устойчивостта, включително описание на основните зависимости на фирмата от тези въпроси и как фирмата управлява тези рискове.

ESG директивата обхваща трите измерения на устойчивостта: екологично, социално и икономическо на целите по „Програмата до 2030 г.“ за устойчиво развитие на ООН (виж фиг. 1). Тя определя срокове за подготовка на информация за устойчивост заедно с финансовите отчети. Тези срокове започват от 01.01.2024 г. за големите предприятия. За всички останали предприятия е показан ясен график по години.

Фигура 1 – Цели за устойчиво развитие на ООН

ESG директивата изисква ръководството на фирмата да информира представителите на работещите на подходящото равнище и да обсъжда с тях съответната информация и средствата за получаване и проверка на информацията за устойчивостта. Становището на представителите на работещите се съобщава, когато е приложимо, на съответните административни, управителни или надзорни органи.

На фигура 2 е показано как фирмите трябва да изпълняват изискванията на:

- **Регламент (ЕС) № 537/2014** на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно специфични изисквания по отношение на задължителния одит на предприятия от обществен интерес и за отмяна на Решение 2005/909/ЕО на Комисията и
- **Директива (ЕС) 2022/2464** на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 537/2014, Директива 2004/109/ЕО, Директива 2006/43/ЕО и Директива 2013/34/ЕС, по отношение на отчитането на фирмите във връзка с устойчивостта ESG,

- **Директива 2013/34/ЕС** на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО,

- Директива 2014/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 година за изменение на Директива 2013/34/ЕС по отношение на оповестяването на нефинансова информация и на информацията за многообразието от страна на някои големи предприятия и групи.

Изискванията на Директивите 2022/2464 ESG, 2013/34/ЕС, 2014/95/ЕС са включени в:

- Закона за счетоводството
- Закона за публичните предприятия
- Закона за търговския регистър
- Други закони и наредби.

Системите за управление на фирмите следва да отговарят на изискванията на горепосочените нормативни актове. Плановите и резултатите от дейността се включват в отчета за информация за устойчивостта съгласно изискванията на горепосочените нормативни актове. Експерт счетоводителите заверяват както финансовия отчет, така и отчета за информация за устойчивост.

Фигура 2 – Схема за прилагане на регламенти и директиви за информация за устойчивост

Всяка фирма може да прилага собствен модел на система за управление, но може да ползва добрата практика на приложимите, в зависимост от предмета на дейност, процесите и технологията на организацията, доброволни стандарти на ISO/IEC, CEN/CENELEC за различните ESG области, а именно:

Околна среда

✓ Общи:

- » Управление по отношение на околната среда (EN ISO 14001)
- » Прилагане на екопроектиране/екодизайн (EN ISO 14006)
- » Оценяване чрез надлежна проверка по околна среда (EN ISO 14015)
- » Определяне на екологичните разходи и ползи (EN ISO 14007)
- » Финансова/парична оценка на въздействията върху околната среда и свързаните с тях аспекти (EN ISO 14008)
- » Анализ на жизнения цикъл (EN ISO 14040, EN ISO 14044)

✓ Изменение на климата – Емисии

- » Докладване на емисиите от парникови газове и отстранените парникови газове (EN ISO 14064-1)
- » Насоки за нулева нетна стойност (ISO IWA 42)
- » Докладване на намалените емисии на парникови газове (EN ISO 14064-2)
- » Въглероден отпечатък на продукти (EN ISO 14067)

- » Емисии от операции по транспортната верига (EN ISO 14083)
- » Въглеродна неутралност (ISO 14068)
- » Емисии от парникови газове в енергоемки производства (EN 19694)

✓ Изменение на климата – Адаптиране към климатичните промени

- » Рамка за адаптиране (EN ISO 14090)
- » Насоки за уязвимост, въздействие и оценяване на риска (EN ISO 14091)
- » Разработване на планове за адаптиране (ISO/TS 14092)

✓ Изменение на климата – Енергийна ефективност

- » Система за управление на енергията (EN ISO 50001)
- » Енергийни одити (серия EN 16247)

✓ Водни и морски ресурси

- » Воден отпечатък (EN ISO 14046)
- » Управление на водите (EN ISO 14002-2, ISO 46001)
- » Използване на отпадъчни води в проекти за напояване (серия ISO 16075)
- » Използване на дъждовна и битова вода (серия EN 16941)

✓ *Кръгова икономика*

- » Речник, принципи и насоки за прилагане (ISO 59004)
- » Насоки за прехода на бизнес модели и ценностни мрежи (ISO 59010)
- » Измерване и оценяване на ефективността (ISO 59020)
- » Постигане на затворен цикъл при проектиране на продуктите (EN 45560)

✓ *Биологично разнообразие*

- » Стратегическо и оперативно отчитане на биологичното разнообразие (ISO 17298, в процес на разработване)
- » Проектиране и изпълнение на проекти с нетни печалби от биоразнообразието (ISO 17620, в процес на разработване)
- » Отчитане на природния ресурс (ISO 14054, в процес на разработване).

Социална

✓ *Общи:*

- » Социална отговорност (EN ISO 26000, прилага се и за областите околна среда и добро управление)
- » Устойчиви обществени поръчки (ISO 20400, прилага се и за областите околна среда и добро управление)
- » Социална оценка на жизнения цикъл (ISO 14075, в процес на разработване)

✓ *Равенство между половете, многообразие и приобщаване, социална и трудова област*

- » Управление на многообразието и приобщаването (ISO 30415)
- » Управление на човешките ресурси (ISO 30414)
- » Насърчаване равенството между половете и овластяване на жените (ISO 53800)
- » Проектиране и предоставяне на приобщаващи услуги (ISO 22458)

✓ *Здраве и безопасност при работа*

- » Управление на здравето и безопасността при работа (EN ISO 45001)

- » Психично здраве при работа (ISO 45003)
- » Безопасна работа по време на пандемията от COVID-19 (ISO/PAS 45005)
- » Предотвратяване, контролиране и управление на инфекциозни заболявания (ISO 45006)

✓ Достъпност

- » Достъпност в съответствие с подхода „дизайн за всички“ (по отношение на продукти, стоки и услуги, EN 17161)
- » Достъпност на продукти и услуги за ИКТ (EN 301549)
- » Достъпност на застроената среда (EN 17210)

Управление

✓ Общи:

- » Управление на целите за устойчиво развитие в организацията (ISO 53001, в процес на разработване) (прилага се и за екологични, и социални аспекти)

✓ Управление на високо ниво в организацията

- » Указания за стратегическо управление (ISO 37000)
- » Разработване на показатели за ефективно управление (ISO 37005, в процес на разработване)
- » Модел за зрялост (ISO 37004)

✓ Съответствие

- » Системи за управление на съответствието (ISO 37301)
- » Борба с подкупването (ISO 37001)
- » Сигнализиране за нарушения (ISO 37002)

- » Контрол на измамите (ISO 37003)
- » Вътрешни разследвания (ISO/TS 37008)

✓ Управление на риска

- » Управление на риска (ISO 31000)
- » Методи за оценяване на риска (EN IEC 31010)
- » Управление на правния риск (ISO 31022)
- » Управление на нововъзникващи рискове (ISO/TS 31050)

✓ Устойчивост, непрекъснатост на дейността

- » Управление на непрекъснатостта на дейността (EN ISO 22301)
- » Стратегия за непрекъснатост на дейността (ISO/TS 22331)
- » Планове и процедури за непрекъснатост на дейността (ISO/TS 22332)
- » Управление на непрекъснатостта на веригата за доставки (ISO/TS 22318)
- » Аспекти на непрекъснатостта на дейността, свързани с хората (ISO/TC 22330)
- » Принципи на устойчивост на организацията (ISO 22316)

- » Анализ на въздействието върху бизнеса (ISO/TS 22317)
- » Политика и стратегия за управление (ISO 22336, в процес на разработване)
- » Сигурност и устойчивост. Системи за управление на сигурността. Изисквания (ISO 28000)
- » Системи за управление на сигурността на веригата за доставки. Най-добри практики за прилагане на сигурността на веригата за доставки, оценки и планове. Изисквания и насоки (ISO 28001)

Изводи

Вече текат сроковете за задължителна подготовка на отчетите за информация за устойчивост съгласно изискванията на горепосочените нормативни актове.

Добрата практика на доброволните стандарти на ISO/IEC, CEN/CENELEC за различните ESG области може да помогне да се отговори на изискванията на горепосочените нормативни актове. Разбира се, всяка фирма избира и прилага тези стандарти, които са подходящи за нейния предмет на дейност, технология и процеси.

Стандартът за социална отговорност

Терминът „социална отговорност“ започва да се използва широко в началото на седемдесетте години на XX век, въпреки че различни действия са били предприемани и по-рано. В миналото вниманието е било насочено предимно върху производствено-търговската дейност и по-известен е терминът „корпоративна социална отговорност“. Но осъзнаването на социалната отговорност преминава корпоративните граници, заради глобализацията, мобилността, достъпността, дигиталната революция, нарастващите обществени очаквания за по-устойчиво развитие и бъдеще на планетата.

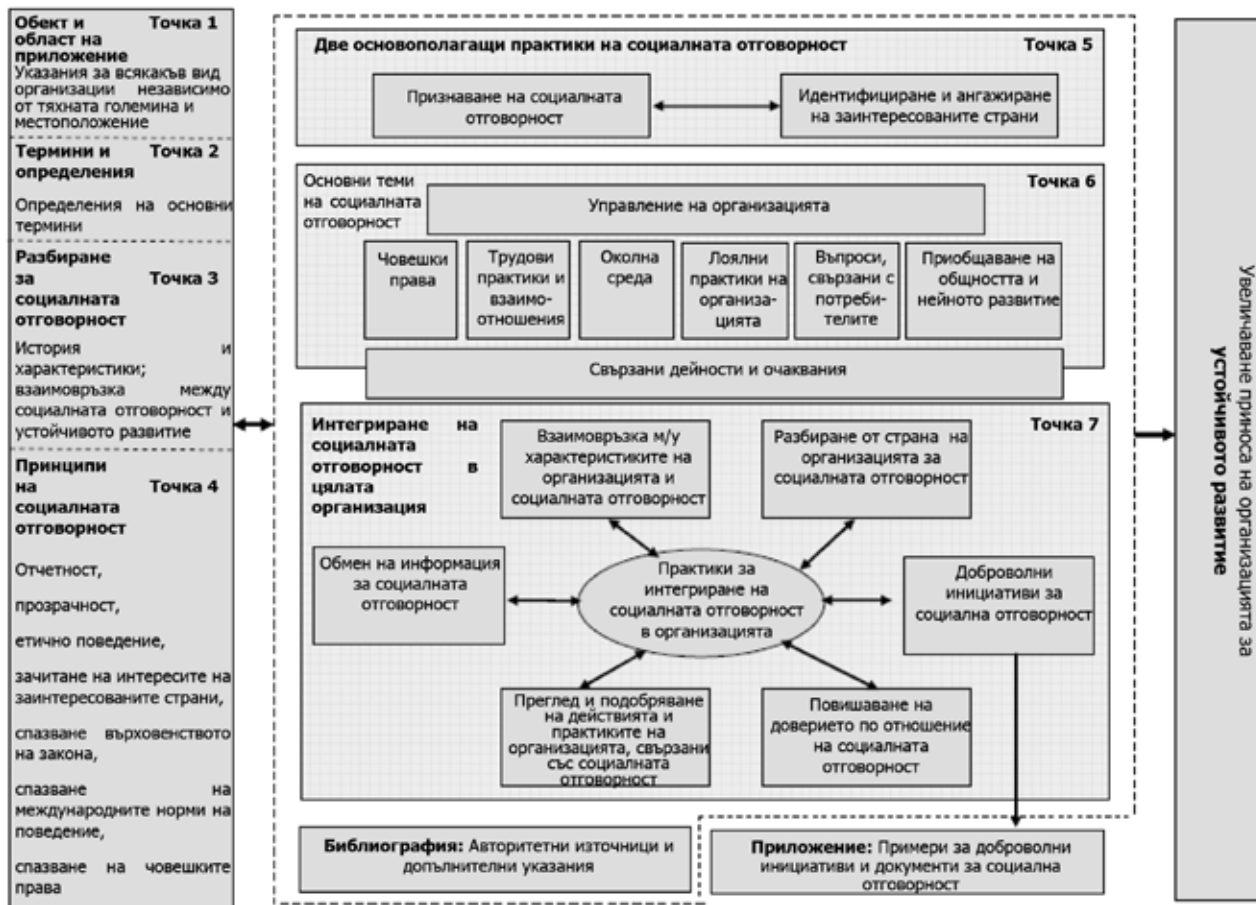
БДС EN ISO 26000 Указания за социална отговорност е разработен, за да бъде от полза за всякакъв вид организации в частния, обществен и нестопанския сектор, независимо от тяхната големина и географско положение.

За начинаещите това е като „буквар“ по социална отговорност, докато по-опитните може да го използват за подобряване на своите съществуващи практики.

Подчертава се, че той не е предназначен, нито е подходящ, за сертификация. Всяко твърдение за сертификация по ISO 26000 означава изопачаване на намерението и целта на този международен стандарт.

Идеята на ISO 26000 е представена на следната фигура:

Стандартът дава много подробни указания относно:

- *понятия, термини и определения, свързани със социалната отговорност*
- *произход, тенденции и характеристики на социална отговорност*
- *принципи и практики, свързани със социалната отговорност*
- *основни теми и въпроси, свързани със социалната отговорност*
- *интегриране, спазване и насърчаване на социално отговорно поведение в цялата организация и в нейната сфера на влияние чрез нейните политики и практики*
- *идентифициране и приобщаване на заинтересованите страни и*
- *обмен на информация за задълженията, действията и друга информация, свързана със социалната отговорност.*

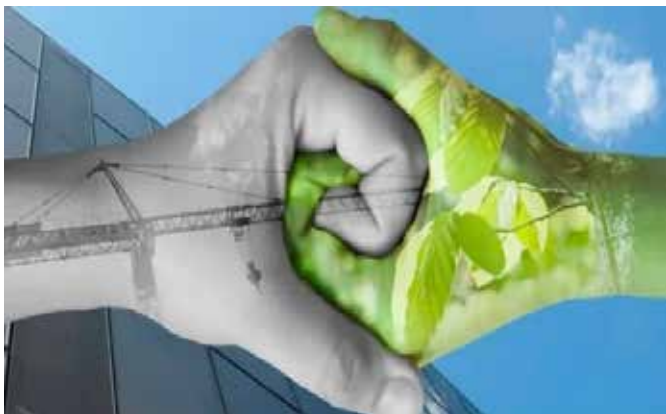
Ето и основните принципи на социалната отговорност:

- *отчетност*
- *прозрачност*
- *етично поведение*
- *зачитане на интересите на заинтересованите страни*
- *спазване на върховенството на*
✓ *закона*
- ✓ *международните норми на поведение и*
- ✓ *човешките права.*

За да определи обхватът на своята социална отговорност, да идентифицира съответните въпроси и да определи своите приоритети, организацията трябва да разгледа подробно следните основни теми:

- *управление на организацията*
- *човешки права*
- *трудови практики и взаимоотношения*

- околна среда
- лоялни практики на организацията
- въпроси, свързани с потребителите и
- приобщаване на общността и нейното развитие.

В тези седем основни теми са разгледани икономическите аспекти, както и аспектите, отнасящи се за здравето и безопасността, веригата на стойността, равноправието между половете. Всяка включва поредица от въпроси, съответните действия и очаквания. Няма обаче предварително определен ред, по който тези теми се разглеждат – това зависи от организацията, конкретната ситуация и обстоятелства.

В повечето случаи организациите могат да се позоват на съществуващите системи, политики, структури и мрежи, за да приложат на практика социалната отговорност, въпреки че някои дейности е вероятно да бъдат извършвани по нов начин, или отчитайки по-широк обхват от фактори.

За организацията е от полза да определи каква е връзка-

та между нейните основни характеристики и социалната отговорност, като се вземат предвид следните фактори:

- вида на организацията, предназначение, естество на нейните дейности и големина
- местоположенията, в които организацията функционира
- дали има солидна законодателна рамка, която определя много от решенията и дейностите, свързани със социалната отговорност и
- социални, екологични и икономически характеристики на областите на дейност
- всяка информация относно предишни резултати на организацията в областта на социалната отговорност
- характеристики на работната сила или на наетите лица
- секторни организации, в които участва
- мисия, виждания, ценности, принципи и правила за поведение на организацията
- опасения на вътрешните и външните заинтересовани страни, свързани със социалната отговорност.

Документът изчерпателно обяснява разбирането на организацията за социалната отговорност – надлежна проверка, определяне на приложимостта и значимостта на основните теми, сферата на влияние, определяне на приоритети, практики за интегриране на социалната отговорност в управлението, системите и процедурите, обмен на информация, методи за повишаване на доверието, преглед и подобряване на дейностите и практиките, доброволни инициативи.

Стандартът подчертава, че някои от инициативите за социална отговорност, изброени в приложение А, включват възможност за сертификация от независими трети страни. Но прилагането на който и да е документ, изброен в това приложение, дори тези, които включват сертификация, не може да се използва като основа за твърдение за съответствие с ISO 26000 или да се показва неговото приемане или внедряване.

Независимо дали са разработени „с цел печалба“ или „с идеална цел“, някои инициативи са свързани с търговски или икономически интереси. Това само по себе си не е негативна страна за социална отговорност, тъй като те биха могли например да бъдат необходими да се покриват разходи или да бъдат легитимно средство за информиране за съответните характеристики на продукт или организация. Когато обаче се оценява една инициатива или документ, е необходимо да се разгледат и преценят свързаните търговски интереси и възможността за конфликт.

ISO 26000 и малките и средните организации (МСО)

МСО могат да интегрират социалната отговорност чрез практични, лесни и нескъпоструващи действия. Препоръчва се те:

- да бъдат по-гъвкави при създаване на вътрешните процедури за управление (в сравнение с по-големите организации), при условие че са запазени съответните нива на прозрачност
- когато разглеждат всички основни теми, свързани със социалната отговорност, да вземат предвид средата, в която работят, условията, ресурсите и интересите на заинтересованите страни
- да се съсредоточат от самото начало върху проблемите и въздействията, които са от голямо значение за устойчивото развитие. МСО трябва да имат и план за своевременно решаване на проблеми и преценяване на въздействия
- да търсят съдействие от съответните правителствени органи, колективни организации и от националните органи по стандартизация за разработване на практически ръководства и програми за използване на този международен стандарт.
- когато е необходимо, да действат заедно с партньорски и бранишови организации, за да запазят своите ресурси и да подобрят капацитета си за работа.

(БДС Компас)

БИС предлага **колекция от стандарти „Социална отговорност“**, която може да видите тук:

<https://bds-bg.org/bg/project/show/bds:proj:115043>

Стандартите и грижата за околната среда

Светът се стреми към устойчив баланс между околната среда, обществените потребности и икономическото развитие, защото удовлетворяването на потребностите на настоящото поколение не трябва да е за сметка на бъдещото.

Моралната отговорност за по-добро утре вече е неизменно вплетена във все по-строгото законодателство за опазване на природата от замърсяване, неефективно използване на ресурсите, неправилно управление на отпадъците, изменение на климата, деградация на екосистемите и загуба на биоразнообразие.

БДС EN ISO 14001 Система за управление по отношение на околната среда. Изисквания с указания за прилагане предоставя ценна рамка за опазване на околната среда, приложима за всяка организация, независимо от големината, дейността и географското местоположение. Стандартът предлага системен подход към управлението по отношение на околната среда, чрез който висшето ръководство се стреми към дългосрочен икономически просперитет, съчетан с престиж и принос за устойчивото развитие.

Прилагането на този стандарт може да е различно при различните организации. Например, две фирми могат да извършват подобни дейности, но да имат различни задължения за опазване на околната среда, екологични технологии и цели за постигане, макар и двете да изпълняват изискванията на стандарта.

Нивото на подробност и сложност на системата за управление по отношение на околната среда се изменя в зависимост от контекста на организацията, областта на приложение, задълженията за спазване и естеството на дейностите, продуктите и услугите.

Както при всяка система за управление, основното и тук е цикълът ПИПД (**планиране – изпълнение – проверка – действие**) (на англ. ез. е.: **PDCA – Plan–Do–Check–Act**). Това е модел, който осигурява повтарящ се процес за постигане на постоянно подобряване, който може да се приложи към системата за управление по отношение на околната среда и към всеки от нейните отделни елементи.

Стандартът позволява интегрирането с други системи за управление. Може да се прилага целият стандарт или части от него, но съответствието с него се приема само ако са изпълнени всички посочени изисквания.

Организация, която желае да покаже съответствие с този международен стандарт, може да го направи чрез:

- *извършване на самоопределяне и самодеклариране*
- *търсене на потвърждение на съответствието от клиенти*
- *потвърждение на самодекларирането от външна за организацията страна*
- *сертификация/регистрация от външна организация.*

Както при всяка система за управление, и тук се подчертава важноста от разбиране на контекста на самата организация, която трябва да определи външните и вътрешните обстоятелства, които са от значение за постигане на поставените цели и очакваните резултати по отношение на околната среда. Задължително е и да се разбират потребностите и очакванията на всички заинтересовани страни, за да се определи обхватът на системата.

Лидерството е ключов елемент за всяко управление и стандартът посочва как да се гарантира ангажираност на висшето ръководство, за да бъде въведена, управлявана и подобрявана, действаща ефективно, политика по околна среда, в която ясно са определени и документирани всички роли, отговорности и правомощия в организацията.

Документът очертава ясно етапите при планирането на системата с всички възможни действия за овладяване на рисковете и оползотворяване на възможностите по отношение на околната среда.

Поставените цели трябва да бъдат:

- *в съответствие с политиката по околна среда*
- *измерими, ако е практически възможно*
- *подложени на наблюдение*
- *оповестявани*
- *актуализирани, когато е подходящо.*

Когато планира как да ги постигне, организацията трябва да определи:

- *какво ще бъде направено*
- *какви ресурси ще се изискват*
- *кой ще бъде отговорен*
- *как ще се оценяват резултатите.*

Стандартът подробно обяснява всичко необходимо за поддържане на системата – ресурси, компетентност и осъзнаване, как трябва да се обменя информация, изискванията за документиране. Споменати са също и необходимите дейности за оперативно планиране и управление, както и за готовност и реагиране при извънредни ситуации.

Оценяването на резултатността е изключително важно за всяка система за управление. Тук са включени наблюдения, измерване, анализ и оценяване.

Организацията трябва да определи:

- *какво е необходимо да се подлага на наблюдение и да се измерва*
- *приложимите методи за наблюдение, измерване, анализ и оценяване, за осигуряване на действителни резултати*
- *критериите, според които ще оценява резултатността спрямо околната среда, както и подходящи индикатори*
- *кога трябва да се провеждат наблюденията и измерването и кога да се анализират и оценяват резултатите.*

Документът посочва как се оценява съответствието, правилата за вътрешен одит и за прегледа от ръководството.

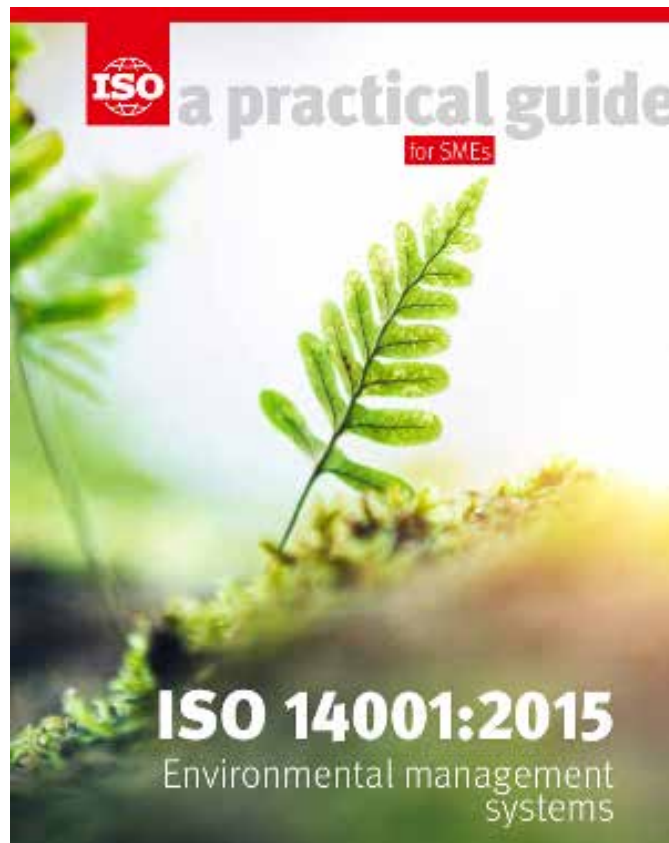
И както всяка система за управление, така и тази за грижата за околната среда, трябва постоянно да бъде подобрявана.

БИС предлага **колекция от стандарти за околна среда**, която може да видите тук:

<https://bds-bg.org/bg/project/show/bds:proj:120135>

Практическото ръководство за МСП можете да закупите от следния линк:

https://bds-bg.org/bg/iso-14001-sistemi-za-upravlenie-po-otnoshenie-na-okolnata-sreda-prakticheskoro-rkovodstvo-za-msp_p5010.html

(БДС Компас)

Стандартите и непрекъснатостта на дейността

Системата за управление на непрекъснатостта на дейността подчертава важността на функционирането и поддържането на процеси, възможности и структури за реакция, за да се гарантира, че всяка организация ще се възстанови след прекъсвания на работата от различно естество.

Система, изключително полезна за бизнес, която подкрепя стратегическите цели, създава конкурентно предимство, повишава репутацията, печели доверие, допринася за по-голяма устойчивост. Това е добър финансов инструмент за намаляване излагането на опасности от юридическо и финансово естество, както и на преките и косвените разходи за прекъсвания. И тук се прилага цикълът **ПИПД (планиране, изпълнение, проверка и действие)**, което осигурява съгласуваност с други стандарти за системи за управление.

БДС EN ISO 22301 Сигурност и устойчивост. Системи за управление на непрекъснатост на дейността. Изисквания е приложим за всички организации или за части от тях, независимо от техния вид, големина и естество на дейност. Степента на прилагане на тези изисквания зависи от средата, в която работи организацията, и сложността на нейните дейности.

Организация, която желае да докаже съответствие с този документ, може да го направи чрез извършване на самооценка и самодекларация, търсене на потвърждение от заинтересовани клиенти или външна страна, както и сертификация/регистрация от външен орган.

Стандартът посочва необходимите изисквания, за да се определи контекстът и обхватът на системата, като се вземат предвид разбирането на потребностите и очакванията на заинтересованите страни, правните и регулаторни изисквания. Освен че трябва да се определят дейностите, продуктите и услугите, които да бъдат включени, е задължително и да се документират и обяснят изключенията, тъй като те не бива да засягат способността и отговорността организацията да осигури непрекъснатостта на дейността си. Тук са обобщени специфичните изисквания към висшето ръководство и е обяснено как то да изгради своето лидерство и ангажимент за ефективна и постоянно подобрявана политика за непрекъснатост на дейността.

При планирането на системата се определят всички рискове и възможности, като организацията трябва да планира необходимите действия и как да ги интегрира, внедри и оцени ефикасността им.

Препоръчително е да се определят цели по непрекъснатост на дейността. Особено важно е те да бъдат в съответствие с политиката, и ако е възможно, да са измерими, да вземат под внимание приложимите изисквания; освен това е необходимо да се наблюдават и контролират, да се оповестяват и да се актуализират при необходимост.

Организацията трябва да определи:

- *какво ще се прави*
- *какви ресурси ще бъдат необходими*

- *кой ще бъде отговорен*
- *как ще бъдат оценени резултатите.*

Поддържането на системата изисква действия, свързани с определянето на ресурси, установяването на компетентност, необходимостта от вътрешен и външен обмен на информация. Изисква се да се създава информация, която да се документира, управлява и актуализира. Стандартът посочва необходимите дейности за оперативното планиране и управление, как се прави анализ на въздействието върху дейността и как се оценява рискът.

Организацията трябва да разполага със стратегии, да има решения, планове и процедури за непрекъснатост на своята дейност. Необходимо е да се разработи структура за реакция при извънредни ситуации. Задължителни са и документирани процеси за възстановяване и за връщане към обичайните дейности след приключване на временните мерки, приети по време на и след прекъсване на дейността.

Системният подход е наистина ефективен, защото резултатността се наблюдава, измерва, анализира и оценява. Организацията трябва да определи:

- *какво е необходимо да се наблюдава и измерва*
- *приложимите методи за наблюдение, измерване, анализ и оценяване, за да се осигурят валидни резултати*
- *кога да се извършва наблюдение и измерване*
- *кога и от кого да се анализират и оценяват резултатите от тези дейности.*

Необходимо е да се съхранява подходяща документирана информация като доказателство за резултатите. Стандартът подробно описва как се прави вътрешен одит и преглед от ръководството. И както при всяко добро управление, стремежът винаги е към усъвършенстване на вече създадената система, както подчертава стандартът.

БИС предлага **колекция от стандарти за сигурност на обществото**, която може да видите тук:

<https://bds-bg.org/bg/project/show/bds:proj:115037>

(БДС Компас)

Стандартите и здравето

Всяка организация носи отговорност за физическото и психично здраве и безопасността на работниците (ЗБР), но и на всички, които могат да бъдат повлияни от нейната дейност. Системата за управление на ЗБР предоставя рамка за управление на рисковете и възможностите, за да се предотвратят наранявания и заболявания, свързани с работата, да се подобрят и осигурят безопасни и здравословни работни места.

Нивото на подробност, сложността, обхватът на документираната информация, както и ресурсите, необходими за осигуряване на успех на системата за управление на ЗБР, зависят от фактори, като:

- *контекст на организацията (например, брой работници, големина, географско разположение, култура, закони и други изисквания)*
- *обхват на системата за управление на ЗБР на организацията*
- *естество на дейностите на организацията и свързаните със ЗБР рискове.*

Подходът е основан на цикъла „**планиране–изпълнение–проверка–действие**” (ПИПД); повтарящ се процес,

използван за постигане на постоянно подобряване, който може да се приложи към цялата система и към всеки от нейните елементи.

Стандартът не включва изисквания, специфични за други системи за управление, например тези за качество, социална отговорност, околна среда, сигурност или финанси, въпреки че неговите елементи могат да бъдат приведени в съответствие или интегрирани с тези на други системи за управление.

Организация, която желае да докаже съответствие с този документ, може да го направи, като:

- *извърши самооценяване и издаде декларация на собствена отговорност или*
- *потърси потвърждение за своето съответствие от страни, които са заинтересовани от организацията, например клиенти*
- *потърси потвърждение на декларацията, направена на собствена отговорност, от външна за организацията страна или*
- *потърси сертификация/регистрация на своята система за управление на ЗБР от външна организация.*

БДС EN ISO 45001 Системи за управление на здравето и безопасността при работа. Изисквания с указания за прилагане е приложим за всяка организация, независимо от нейната големина, вид и дейности. Той не определя конкретни критерии за резултатност, нито пък дава задължителни предписания за разработване на система за управление на ЗБР. Не разглежда въпроси като безопасност на продукт, имуществени щети или въздействия върху околната среда, извън рисковете, които те представляват за работниците и за други важни заинтересовани страни.

Стандартът обяснява какво е контекст на организацията, който включва разбирането на потребностите и очакванията на работниците и другите заинтересовани страни, за да се определи обхватът на системата.

Както винаги, висшето ръководство трябва да доказва лидерство и ангажимент, да създаде, внедри и поддържа политика по ЗБР. При планирането са посочени всички действия за овладяване на рисковете и възможностите. Необходими са цели, които да бъдат съвместими с полити-

ката по ЗБР. Те следва да бъдат измерими (ако е възможно) или да може да бъде оценявана тяхната резултатност, да вземат предвид приложимите изисквания, резултатите от оценяването на рисковете и възможностите и от консултирането с работниците. Също така целите трябва да бъдат наблюдавани, оповестявани и актуализирани при необходимост.

Когато планира как да ги постигне, организацията трябва да определи:

- *какво ще бъде направено*
- *какви ресурси ще бъдат необходими*
- *кой ще носи отговорност*
- *как ще бъдат оценявани резултатите, включително показателите за наблюдение*
- *как действията за постигане на целите по ЗБР ще бъдат интегрирани в бизнес процесите на организацията.*

Стандартът обяснява какво е необходимо за поддържане на системата – по отношение на ресурси, компетентност, осъзнаване, обмен на информация, документиране. Посочват се дейностите за оперативното планиране и управление, готовност за извънредни ситуации и способност за реагиране.

Както при всяка система за управление, е задължително наблюдение, измерване, анализ и оценяване на резултатността.

Организацията трябва да създаде, внедри и поддържа процес за оценяване на съответствието с приложимите закони и други изисквания. Препоръчва се да се провеждат вътрешни одити през планирани интервали от време, както и прегледи от висшето ръководство.

Организацията трябва постоянно да подобрява пригодността, адекватността и ефикасността на системата чрез:

- повишаване на резултатността
- насърчаване на култура, която поддържа системата за управление на ЗБР
- насърчаване на участието на работниците в осъществяването на действия за постоянното подобряване
- съобщаване на резултатите от постоянното подобряване на работниците и на техни представители
- поддържане и съхраняване на документирана информация като доказателство за постоянното подобряване.

БИС предлага **колекция от стандарти за управление на здравето и безопасността при работа**, която може да видите тук:

<https://bds-bg.org/bg/project/show/bds:proj:120319>

(БДС Компас)

Стандартите срещу подкупването

Подкупването е широко разпространено явление, което поражда сериозни социални, морални, икономически и политически проблеми, подкопава доброто управление, нарушава справедливостта, спъва общественото развитие.

Законодателството само по себе си не е достатъчно, за да се реши този проблем. И тук на помощ като полезен инструмент срещу корупцията идва **БДС ISO 37001 Системи за управление за борба с подкупването. Изисквания с указания за прилагане**, който отразява добрата международна практика и е приложим за малки, средни и големи организации, във всички сектори, включително в публичния, частния и нестопанския сектор.

Подчертава се, че съответствието с този документ не може да даде гаранция, че не е извършено или няма да бъде извършено подкупване, тъй като този риск не е възможно да се изключи напълно. Но може да помогне на всяка организация да предприеме обосновани и съразмерни мерки за предотвратяване, откриване и реагиране на подкупване.

Стандартът определя изисквания и дава указания за създаване, внедряване, поддържане, преглед и подобряване на системата за управление за борба с подкупването, която

може да бъде самостоятелна или да бъде интегрирана в цялостната система за управление. Тук не се разглеждат конкретно измами, картели и други нарушения на анти-монополното законодателство/конкуренцията, прането на пари или други корупционни практики, въпреки че организацията може да реши да разшири обхвата на системата, за да включи и такива дейности.

Както при всяка система, се посочва важноста на контекста, в който работи организацията – външните и вътрешните обстоятелства, потребностите и очакванията на заинтересованите страни. Това е необходимо, за да се определи нейният обхват.

Организацията трябва редовно да извършва оценяване на риска/рисковете от подкупване, при което трябва да се:

- *идентифицират тези, които организацията може основателно да предвиди*
- *анализират, оценят и определят приоритетите за идентифицираните рискове*
- *оцени пригодността и ефикасността на съществуващите мерки за контрол.*

Политиката по борба с подкупването трябва да бъде на лична като документирана информация, да е съобщена ясно в организацията и на бизнес партньорите, както и да бъде достъпна за заинтересованите страни.

Стандартът посочва как се разпределят и оповестяват роли, отговорности и правомощия на всички нива в организацията. Ръководителите на всяко ниво са отговорни за прилагането и спазване на изискванията на системата.

Висшето ръководство възлага отговорности и правомощия на осигурена с ресурси функционална единица – един или няколко професионалисти, които имат съответната компетентност, статут, пълномощия и независимост. Стандартът допуска, че това може да се възложи на външен изпълнител.

Организацията трябва да планира действия за овладяване на рисковете от подкупване и възможностите за подобряване, както и по какъв начин да ги интегрира, прилага и оценява в процесите на своята система за управление на качеството.

Организацията трябва да създаде цели на съответните функции и нива, които да съответстват на политиката по борба с подкупването. Целите следва да бъдат измерими, да вземат предвид приложимите изисквания, да бъдат наблюдавани, оповестявани, документираны и актуализирани при необходимост.

Организацията следва да осигури необходимите ресурси – като компетентност, осъзнатост и обучения на персонала. От особено значение е обменът на информация и начинът, по който това се документира.

Комплексна проверка се прави, когато е оценен по-сериозен риск от подкупване при определени сделки, проекти или дейности, взаимоотношения с бизнес партньори или служители на дадени длъжности. Организацията трябва да внедри финансови и нефинансови мерки за контрол, които да управляват риска от подкупването.

Необходими са и процедури за предотвратяване на предлагането, предоставянето или приемането на подаръци, гостоприемство, дарения и други ползи, които могат да бъдат възприети като подкуп.

Задължителни са процедури, които:

- *изискват оценяване и, когато е уместно, разследване на всяко подкупване или нарушение, което е съобщено, открито или подозирано с основание*
- *изискват подходящо действие, в случай че разследването разкрива каквото и да е подкупване или нарушение*
- *упълномощават и дават възможности на разследващите лица*
- *изискват сътрудничество при разследването от съответните служители*
- *изискват разследването и резултатите от него да са конфиденциални.*

Организацията трябва да определи:

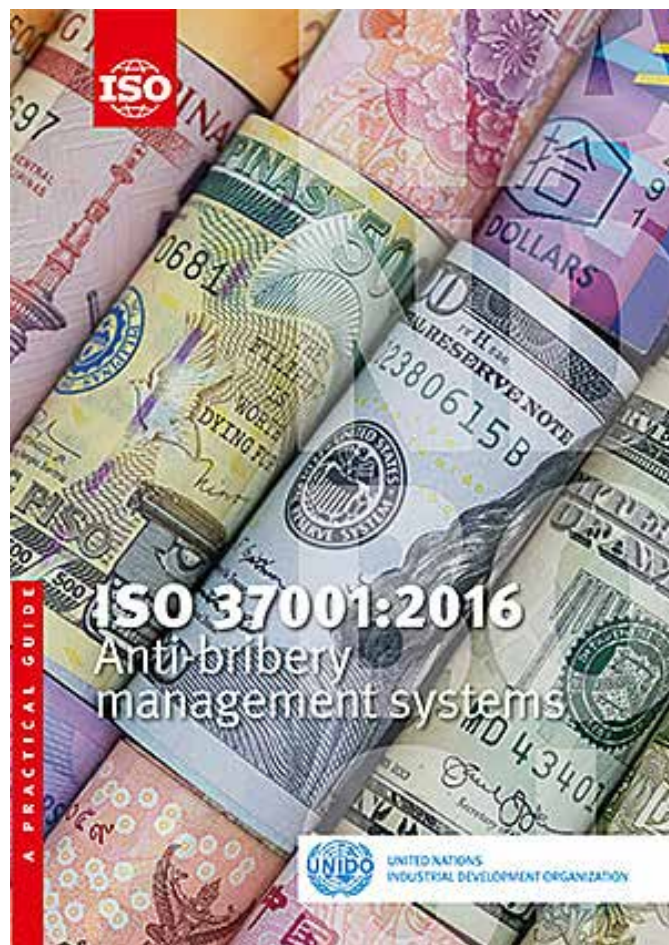
- *какво да бъде наблюдавано и измервано*
- *кой е отговорен за наблюдението*
- *методите за наблюдение, измерване, анализ и оценяване, които ще осигурят валидни резултати*
- *кога да се извършва наблюдение и измерване*
- *кога да се анализират и оценяват резултатите от наблюдението и измерването*
- *на кого и по какъв начин тази информация трябва да бъде докладвана.*

Изисква се организацията да провежда вътрешни одити и прегледи от висшето ръководство през планирани интервали от време. И, разбира се, необходимо е организацията постоянно да подобрява пригодността, адекватността и ефикасността на системата за управление за борба с подкупването.

БИС предлага Ръководство **ISO 37001:2016 Системи за управление за борба с подкупването. Практическо ръководство**, което може да видите тук:

https://bds-bg.org/bg/iso-37001-2016-anti-bribery-management-systems-practical-guide_p5100.html

(БДС Компас)

Ново Ръководство на ISO защитава малкия бизнес срещу кибератаки

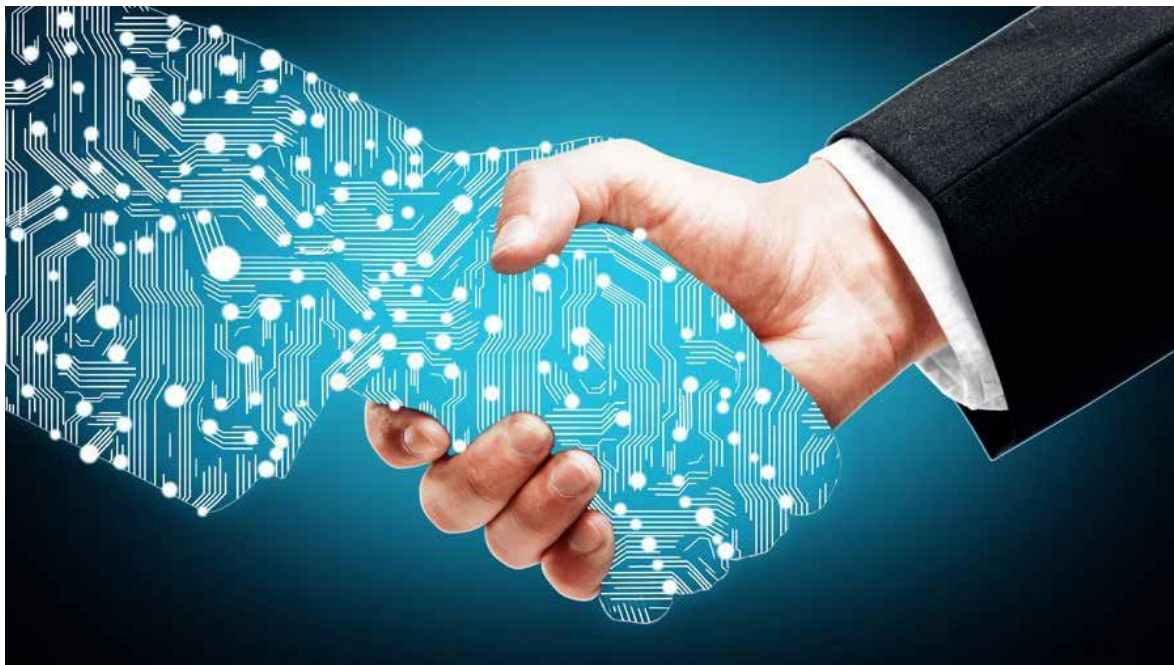
Дигиталният свят става все по-бърз и динамичен, а киберпрестъпността – все по-сериозна заплаха за бизнеса. Особено уязвими са малките и средните предприятия (МСП), които не само формират по-голямата част от глобалния пазар, но и не притежават финансовите възможности на големите корпорации. Затова Международната организация за стандартизация (ISO) публикува **ISO/IEC 27001:2022 Системи за управление на сигурността на информацията. Практическо ръководство за МСП.**

Ползи от внедряването на ISO/IEC 27001:

- **Защита на информацията:** намаляване на риска от кибератаки и кражба на данни
- **Повишаване на доверието на клиентите:** показва ангажимент към сигурността и изгражда лоялност

- **Откриване на нови бизнес възможности:** повишаване на конкурентоспособността и привличане на нови клиенти
- **Подобряване на устойчивостта на бизнеса:** подготовка за бъдещи киберзаплахи и непрекъснатост на дейността.

Новият наръчник е важен инструмент, който предлага на МСП надеждни стратегии за ефективно управление на рисковете, свързани със сигурността на информацията. Разработен е, за да опрости сложното внедряване на *система за управление на сигурността на информацията (СУСИ)* и е съобразен с уникалните потребности и ограничения на МСП. Разглежда конкретно нюансите и предизвикателствата, пред които е изправен малкият и среден бизнес – от семейни фирми до неголеми медицински центрове.

Ръководството е налично на английски език, в PDF формат, онлайн и на CD, на линк:

https://bds-bg.org/bg/iso-iec-27001-2022-information-security-management-systems-a-practical-guide-for-smes_p5518.html

(БДС Компас)

Как помага новото ръководство:

- *Лесно разбираемо обяснение на ISO/IEC 27001 по основните точки и подточки на стандарта, адаптирано за МСП.*
- *Практически съвети и насоки: примери и проучвания на казуси, които ще помогнат за прилагането на стандарта при ограничени ресурси.*
- *Информация за сертификация: как да се получи сертификат по ISO/IEC 27001 и да се докаже ангажмента към сигурността на информацията.*
- *Допълнителни източници: уебсайтове, международни стандарти и други материали, които помагат да се подобри сигурността на всеки малък и среден бизнес.*

Съветът на експертите е, че въпреки ограничения персонал и бюджет на МСП, внедряването на СУСИ трябва да бъде разглеждано като печеливша инвестиция, тъй като носи много бизнес ползи и възможности, не само опазване на информацията.

